

કેવાયસી ધોરણો અને ઍન્ટિ મની લૉન્ડરીંગ બાબતમાં વારંવાર પૂછાતાં સવાલો

પરિચય

મની લૉન્ડરીંગ વિશ્વભરમાં એક મહત્વની સમસ્યા બની ગઈ છે જેણે આતંકવાદી નેટવર્કો અને ગુનાહિત સંસ્થાઓને સક્રિયપણે આધાર આપી અને મજબૂત કરીને વિવિધ ક્ષેત્રોમાંની સ્થિરતામાં ડર પેદા કરી દીધો છે. મની લૉન્ડરીંગ, સુનિયોજિત ગુના, ડ્રગ હેરફેર અને આતંકવાદ સંયુક્તપણે દુનિયાભરની નાણાકીય સંસ્થાઓ સામે જોખમ ઊભું કર્યું છે.

મની લૉન્ડરીંગ અને નાણાકીય આતંકવાદ શું છે?

મની લૉન્ડરીંગનો અર્થ છે ગેરકાયદેસર પ્રાપ્ત નાણાંને કાયદેસરના સ્ત્રોતોમાંથી સર્જાયેલા હોય એ રીતે રૂપાંતર કરવાં. દુનિયાભરના લૉન્ડરો દ્વારા કામે લગાડવામાં આવેલાં મની લૉન્ડરીંગનાં નાણાંનો દુરપયોગ ગુનાહિત પ્રવૃત્તિ જેવી કે ડ્રગ્સ/હથિયારોની હેરાફેરી, આતંકવાદ અને બળજબરીથી નાણાં વસૂલી છુપાવવા માટે થાય છે.

નાણાકીય આતંકવાદ એટલે કોઈપણ સ્વરૂપમાં આતંકવાદને અથવા આતંકવાદને પ્રોત્સાહન આપનાર, યોજના ઘડનાર અથવા એમાં વ્યસ્ત રહેનારને નાણાકીય આધાર.

મની લૉન્ડરો એમની ગુનાહિત પ્રવૃત્તિઓને છુપાવવા માટે કાયદેસરની માધ્યમ મારફતે નાણાંના ગેરકાયદેસર ભંડાળોને મોકલે છે અને આતંકવાદ માટે નાણાં પૂરા પાડનારાઓનાં આ ભંડોળો કાયદેસરના કે ગેરકાયદેસર હોઈ શકે છે જે એમને એ રીતે મોકલે છે કે એનો સ્ત્રોત/ઉપયોગ ગુપ્ત રહે છે અને છેવટે એનો ઉપયોગ નાણાકીય આતંકવાદને આધાર આપવા માટે થાય છે.

કેવાયસી શું છે?

કેવાયસી એ “નો થૉર કસ્ટમર” નું ટૂંકું રૂપ છે અને આ શબ્દનો ઉપયોગ ગ્રાહકની ઓળખની પ્રક્રિયા માટે થાય છે. આમાં સામેલ છે વાજબી પ્રયાસો જેનાથી નક્કી થાય છે ખાતાની ઓળખ અને લાભદાયક માલિકી, ભંડોળોનો સ્ત્રોત, ગ્રાહકના વ્યાપારનો પ્રકાર, ગ્રાહકના વ્યાપાર સંબંધિત ખાતાના સંચાલનોની વાજબીયતા વગેરે જેનાથી બેંકને પોતાના જોખમોના પ્રબંધનમાં મદદ મળે છે.

કેવાયસી માર્ગરેખાઓનો હેતુ મની લૉન્ડરીંગ માટે ગુનાહિત તત્વો દ્વારા ઈરાદાપૂર્વક કે ગેરઈરાદાપૂર્વક બેંકોનો ઉપયોગ થતો અટકાવવો.

કેવાયસી નીતિ શું છે?

તારીખ 29/11/2004ના રોજ જારી કરવામાં આવેલી આરબીઆઈની માર્ગરેખાઓ અનુસાર બધી જ બેંકો માટે જરૂરી છે કે એમનાં સંબંધિત બોર્ડની મંજૂરી સાથે કેવાયસી નીતિની રચના કરવી. કેવાયસી નીતિમાં નિમ્ન ચાર મુખ્ય તત્વો સામેલ છે.

- 1) ગ્રાહક સ્વીકૃતિ નીતિ
- 2) ગ્રાહકની ઓળખની પ્રક્રિયા
- 3) વ્યવહારો પર દેખરેખ
- 4) જોખમોનું પ્રબંધન

એચ ડી એફ સી બેંક

અમે સમજીએ છીએ તમારી દુનિયા

કેવાયસી ધોરણો અને ઍન્ટિ મની લૉન્ડરીંગ બાબતમાં વારંવાર પૂછાતાં સવાલો

ગ્રાહક કોણ છે?

કેવાયસી નીતિના હેતુસર “ગ્રાહક” ની વ્યાખ્યા આ મુજબ થઈ શકે :

- કોઈએક વ્યક્તિ કે હસ્તી કે જેનું ખાતુ હોય અને/અથવા બેંક સાથે એનો વ્યાપારિક સંબંધ હોય;
- એક એવી વ્યક્તિ કે જેના પતી ખાતુ જળવાય છે (અર્થાત્ લાભ મેળવનાર માલિક);
- કાયદા હેઠળ જેને મંજૂરી આપવામાં આવી છે એ વ્યાવસાયિક વચેટિયાઓ જેવા કે સ્ટોક બ્રોકર્સ, ચાર્ટર્ડ ઍકાઉન્ટન્ટ્સ, સોલિસિટરો ઇત્યાદિ દ્વારા કરાયેલા વ્યવહારના લાભાર્થીઓ, અને
- નાણાકીય વ્યવહાર સાથે સંકળાયેલી એવી વ્યક્તિ કે હસ્તી જે નોંધપાત્ર પ્રતિષ્ઠીય અથવા બેંકને અન્ય જોખમો ધરાવતી હોય, કહો કે વાયર ટ્રાન્સફર અથવા એકજ વ્યવહાર રૂપે ઉચ્ચ મૂલ્યના ડિમાન્ડ ડ્રાફ્ટને જારી કરાવનાર.

ગ્રાહક સ્વીકૃતિ નીતિ શું છે?

ગ્રાહક સ્વીકૃતિ નીતિનો અર્થ છે બેંક પાસે ખાતું ખોલવા માટે ગ્રાહકને પરવાનગી આપવામાં બેંક દ્વારા અનુસરાતી સર્વસાધારણ માર્ગરેખાઓ. સામાન્યપણે માર્ગરેખાઓની માગ એ છે કે નનામા કે ખોટાં નામોમાં અથવા ગ્રાહકની ઓળખ જાણીતા ગુનેગારની પૃષ્ઠભુમિ સાથે અથવા પ્રતિબંધિત હસ્તીઓ સાથે મેળ ખાતી હોય તો ખાતા નહીં ખોલાવવામાં આવે. એ જ રીતે બેંક જ્યારે ઓળખને ચકાસવામાં અને/અથવા બેંકની નીતિ અનુસાર આવશ્યક દસ્તાવેજો મેળવવામાં સક્ષમ ના હોય તો ખાતા ના ખોલવાં જોઈએ.

ગ્રાહકની ઓળખ માટેની રીત શું છે?

ગ્રાહકની ઓળખ એટલે ગ્રાહકને ઓળખવો અને વિશ્વસનીય તથા સ્વતંત્ર દસ્તાવેજો, માહિતી અને જાણકારીઓ મારફતે એની ઓળખને ચકાસવી. બેંકે સક્ષમ સત્તાધિકારીઓને સંતુષ્ટ કરવા જોઈશે કે મોજૂદ કાયદાઓ અને નિયમોની જરૂરિયાતો સાથે યોગ્ય ખંતથી વર્તવામાં આવ્યું છે

કયા ગુણધર્મો ચકાસવા પડશે અને ગ્રાહકો પાસેથી મેળવવાના જરૂરી દસ્તાવેજો ?

ચકાસાનારા ગુણધર્મો અને પ્રાપ્ત કરાનારા દસ્તાવેજો ગ્રાહકોના પ્રકારને આધારે અલગ-અલગ હોઈ શકે છે. એની વિગતો નીચે જણાવી છે:

લાક્ષણિકતાઓ	દસ્તાવેજો
1.0 વ્યક્તિગત ખાતાઓ 1.1 કાયદેસરનું નામ અને વાપરવામાં આવેલ કોઈ અન્ય નામો 1.2 સાચું કાયમી સરનામું	(i) પાસપોર્ટ (ii) પેન કાર્ડ (iii) વોટર આઈડેન્ટિટી કાર્ડ (iv) ડ્રાઈવિંગ લાયસંસ (v) આઈડેન્ટિટી કાર્ડ (બેંકને સંતોષ થાય એને આધિન) (vi) માન્યતાપ્રાપ્ત જાહેર સત્તાધિકારી અથવા પબ્લિક સર્વન્ટનો પત્ર જે ગ્રાહકની ઓળખ અને આવાસને ચકાસતો હોય અને બેંકને એનાથી સંતોષ હોય. (ii) ટેલિફોન બિલ (3 મહિનાથી જૂનું નહીં) (iii) બેંક ખતાનું સ્ટેટમેન્ટ / પાસબુક (iii) કોઈ પણ માન્યતાપ્રાપ્ત સત્તાધિકારી પાસેથી પત્ર (iv) વીજળીનું બિલ (3 મહિનાથી જૂનું નહીં) (v) રેશન કાર્ડ (vi) નોકરીદાતા પાસેથી પત્ર (બેંકની સંતુષ્ટિને આધિન).

એચ ડી એફ સી બેંક

અમે સમજીએ છીએ તમારી દુનિયા

કેવાયસી ધોરણો અને ઍન્ટિ મની લૉન્ડરીંગ બાબતમાં વારંવાર પૂછાતાં સવાલો

લાક્ષણિકતાઓ	દસ્તાવેજો
2.0 કંપનીઓનાં ખાતા 2.1 કંપનીનું નામ 2.2 ઇંધાનું મુખ્ય સ્થળ 2.3 કંપનીનું ટપાલનું સરનામું 2.4 ટેલિફોન/ ફેક્સ નંબર	(i) સ્થાપનાનું પ્રમાણપત્ર અને મેમોરેન્ડમ ઍન્ડ આર્ટિકલ્સ ઑફ ઍસોસિએશન (ii) ખાતું ખોલાવવા માટે બોર્ડ ઑફ ડાયરેક્ટર્સનો ઠરાવ અને જે ખાતાનું સંચાલન કરશે એની ઓળખ (iii) પોતાના વતી ઇંધાના વ્યવહારો કરનારા મેનેજરો, ઑફિસરો અથવા કર્મચારીઓને આપેલ મુખત્યારનામું (iv) PAN ફાળવણી પત્રની નકલ (v) બેંકને સંતોષ થાય એ પ્રકારે હસ્તીની હયાતીને પુરવાર કરતો અને એના સરનામાને પુરવાર કરતો કોઈ આધિકારીક માન્ય દસ્તાવેજ (vi) ઇંધાની શરૂઆત કરવાનું પ્રમાણપત્ર.
2.0 ભાગીદારી પેઢીઓના ખાતાઓ 2.1 કાયદેસરનું નામ 2.2 સરનામું 2.3 બધા ભાગીદારોના નામ અને સરનામા 2.4 ટેલિફોનનંબર પેઢી અને ભાગીદારોના	(i) જો નોંધાયેલ હોય તો નોંધણી પ્રમાણપત્ર (ii) ભાગીદારી ખત (iii) પોતાના વતી ઇંધાના વ્યવહારો કરવા પેઢીના ભાગીદારો અથવા કર્મચારીને આપવામાં આવેલા મુખત્યારનામું (iv) ભાગીદારો અને મુખત્યારનામું ધરાવનાર વ્યક્તિના ઓળખનો કોઈ અધિકૃત માન્ય દસ્તાવેજ અને એમનાં સરનામા (v) પેઢીના અસ્તિત્વનો અને પેઢીના સરનામાનો પુરાવો.
2.0 ટ્રસ્ટ અને ફાઉન્ડેશનના ખાતાઓ 4.1 ટ્રસ્ટીઓ, સેટલર્સ, લાભાર્થીઓ અને હસ્તાક્ષરકર્તાઓનાં નામ 4.2 સંસ્થાપક, મેનેજરો/ ડાયરેક્ટરો અને લાભાર્થીઓનાં નામ અને સરનામા 4.3 ટેલિફોન/ ફેક્સ નંબરો	(i) જો નોંધાયેલ હોય તો નોંધણીનું પ્રમાણપત્ર (ii) પોતાના વતી ઇંધાના વ્યવહારો કરનારને આપેલ મુખત્યારનામું (iii) ટ્રસ્ટીઓ, સેટલર્સ, લાભાર્થીઓ અને મુખત્યારનામું ધરાવનાર, સંસ્થાપકો / મેનેજરો / ડાયરેક્ટરોની ઓળખના કોઈ માન્ય દસ્તાવેજ અને એમનાં સરનામાઓનો પુરાવો (iv) ફાઉન્ડેશન / ઍસોસિએશનની મેનેજિંગ બોર્ડીનો ઠરાવ (v) બેંકને સંતોષ થાય એ મુજબ હસ્તીના અસ્તિત્વના પુરાવો અને સરનામાનો પુરાવો પ્રસ્થાપિત કરતો કોઈ આધિકારીક માન્ય દસ્તાવેજ.

*કૃપયા નોંધ લેશો કે આ સંપૂર્ણ ચાટી નથી અને માત્ર નિર્દેશ જ કરે છે. વધુ વિગતો માટે કૃપયા પર્સનલ બેંકર સાથે વાત કરો.

કેવાયસી ક્યારે લાગુ પડે?

કેવાયસી નીચેનામાટે હાથ ધરવામાં આવશે પરંતુ આમર્થાદિત નથી

- નવું ખાતું ખોલાવવા (થાપણ / ઘિરાણ)
- અનુગામી ખાતું ખોલાવવું, જ્યાં પ્રારંભિક ખાતું ખોલાવતી વખતે વર્તમાન કેવાયસી ધોરણો અનુસારના દસ્તાવેજો જમા કરાવવામાં આવ્યા નહોતા.
- લૉકરની સગવડ મેળવવા કે જ્યાં તમામ લૉકર સગવડ ધારકો માટે બેંક પાસે આ દસ્તાવેજો ઉપલબ્ધ નથી.
- જ્યારે ખાતાના સંચાલનના આધારે મોજૂદ ગ્રાહકો પાસેથી બેંકને અતિરિક્ત જાણકારીઓ પ્રાપ્ત કરવાની આવશ્યકતા લાગે.
- આરબીઆઈ પાસેથી પ્રાપ્ત સૂચનાઓને આધારે સામયિક અંતરાલ પછી.
- જ્યારે હસ્તાક્ષરકર્તાઓ, આદેશ ધારકો, લાભદાયી માલિકો વગેરેમાં ફેરફાર થયા હોય ત્યારે.

એચ ડી એફ સી બેંક

અમે સમજીએ છીએ તમારી દુનિયા